



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suaui Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt IV. Opera à Pontifice impensa ad Curiam reformandam: ac
praecipuè disseritur de Indulgentiarum argumento: variaque Suaui dicta
ponderantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11642

*Opera à Pontifice impensa ad Curiam reformatam : ac præcipuè differitur de Indulgentiarum argumento : varia-
que Suavis dicta ponderantur.*

1 **A**drianus ad morum reparationem instituendam duos ac-
cessit, qui probitate, probitatisque studio præcellere vi-
debantur. Alter fuit Ioannes Petrus Caraffa, Episcopus
Theatinus, iam antè à Leone in Hispaniam & Angliam Nuntius
allegatus ad fœdus contra Turcas ineundum; qui postea vnus ex
Institutoribus illius præclari Ordinis fuit, qui ab eius Episcopali
Sede vulgò *Theatinorum* dicitur; ac longè post hæc tempora Petri
Cathedram ascendit. Alter, Marcellus Caietanus: * non quidem
Caietanus Thienæus, vnus ex primis etiam huius laudati Ordinis
Institutoribus: in quo labitur Spondanus, accuratus ac pius Hi-
storicus, quamquam sæpè Romanis de rebus minùs, quàm par es-
set, edoctus.

* Fuit hîc
Thomas
Gazelius
Caietanus,
primò Re-
gentis mu-
nere functus

2 Ac primò quidem adiecit animum Adrianus ad abusus amolien-
dos in eo negotio, vnde primæ incendiij scintillæ prorupere, nimi-
rum in promulgatione Indulgentiarum. Quod etiam Purpurato-
rum Patrum sensis consonabat: comperio siquidem in iis capiti-
bus, quæ inter Vaticana Comiticia constitui solent pro rerum op-
portunitate, & quorum obseruationem iureiurando singuli, si Pon-
tificatum adepti fuerint, pollicentur, hoc etiam tunc insertum; Re-
uocandas esse facultates omnes, Fratibus Minoribus concessas,
promulgandi Indulgentias pro Vaticani templi molitione.

Neapolij in-
de primarius
in Hispania
Minister,
ibi que Pau-
li IV. ami-
cus. Longam
de eo men-
tionem facit
auctor Vite
Pauli manu-
scriptis lib. 2.
cap. 9. & 10.

3 Hic aggreditur Suavis describere quidquid planè Adrianus cura
plerisque Cardinalium egerit de iam concepta morum correctione,
simulque minutatim referre cuiusque sententias ac rationes, vsus
testimonio diurni Commentarij Episcopi Fabrianensis: quo suam
negligentiam palàm facit in rerum inquisitione. Etenim Fabria-
num, cum iura Ciuitatis non obtineat, Episcopi Sedem non ha-
bet: & Franciscus Cheregatus, cui sæpè hunc titulum apponit,
Teramentis Episcopus apud Samnites erat, * primusque ab Adria-
no creatus Episcopus. De hoc ergo Diario, cum vbi locorum as-
ferueretur nihil ille significet, neque inter Cheregati scripturas à
me repertas extet, nihil aliud dicendum superest, nisi nullam apud
me fidem esse debere aduersario testem producenti, cuius testi-
monium

que est apud
Barberinos.
Forasse du-
plici nomine
appellabatur
etiam Marti-
nus, ideo-
que sic à lo-
uio nomi-
natus.

* 7. Septem-
bris 1522
vt in Act.
Consistor.

1522. monium non modò repeti non licet, sed ne prolatum quidem legitime iudicari. At contrà ego nullas adducam tabulas, quæ vel in manu mihi non sint & in promptu, si opus ostensis fuerit, vel à me indicari non possint apud quem asseruentur.

Sed qualecumque tandem sit hoc Diarium, duo assero: Primum, multa hinc à Suavi decerpta, falsà esse: Secundum, vt etiam id integrum plusquam verum sit, sicuti vera est aliqua illius pars, in re tamen præsentì illud ipsum Pontificum Sedisq; Apostolicæ causam strenuè tueri. Iam quod spectat ad falsitatem: narrat Suavis, Adrianum propenso fuisse animo, vti eam doctrinam, quam priuatus auctor tradiderat, Pontificiâ auctoritate firmaret: nimirum, Indulgentiarum fructum percipi pro ea mentione pietatis, quâ iniunctum opus perficitur. In quo, ait ipse, facile soluebatur quod opposuerat Lutherus; quinam fiat, vt vno oblato obolo tam ampla Indulgentia concedatur, cum quodcumque opus honestum possit ab ea interioris charitatis copia proficisci, vt eam remissionis amplitudinem mereatur. Sed addit; Pontificem à Caietano deterritum, dicente, sibi quoque eam opinionem animo infedisse: *Sed suis in voluminibus ita temperasse, vt non nisi homines in literis exercitatissimi, germanum è verbis suis sensum possent elicere. Quod si hæc doctrina auctoritate publicâ semel fuisset euulgata, tum futurum fuisse periculum, ne literati etiam ex ea colligerent, Romani Pontificis concessionem nihil iuuare, sed quidquid eius sit, qualitati operis imputandum. Quæ res absque dubio feruorem hominum in acquirendis Indulgentiis valdè frigesactura esset, & opinionem, de auctoritate Pontificiâ conceptam, mirum in modum labefactura.*

Verùm hæc narratio ab horum Scriptorum sententia, quam libris tradidere, valdè discrepat. Nam Adrianus in 4. Sententiarum, vbi agens de quarto Sacramento, disputat de Ecclesiæ potestate in Paragrapho, *Ex his omnibus*, opinatur quidem, Indulgentiæ fructum non aliter metiendum, quàm pro mensura rationis, cuius gratiâ huiusmodi operi conceditur Indulgentia: sed nec ille, nec alius quisque è Scholasticis vquam putauit, hoc rationis momentum coartari ad tantum fructum, & non amplius, quantum consequeretur à Deo illud opus per seipsum, & absque Indulgentiæ donationem, traheretque secum omnes consecutiones à Suavi recitatas. Sicut etiam certum est, relaxationem votorum ratam non esse, nisi alicui legitime causæ innitatur: non tamen idcirco inde deducitur,

citur, huiusmodi relaxationem utilitate carere; siquidem ut ea rata sit, nequaquam necesse erit talis causa, quæ per se ipsa satis esset voto abrogando. Ita pariter, ut rem suam licite dominus, vel eius procurator rem domini legitime donet, iustâ quidem causâ opus est: sed non inde conficitur, eiusmodi donationem esse infructuosam; quippe quod non tantum causæ pondus adesse debet, quantum sufficeret, ut is, cui res donatur, in eam ius obtineret absque libero donatoris consensu. Aliter liberalitas cum iustitia confunderetur; cum omnino liqueat, nec liberalitatem, uti nec ullam aliam virtutem exerceri posse, nisi idonea accedat causa.

6 Subtilior in hac re sententia ab Adriano excogitata, quâ tum omnium Indulgentiarum largitio, ut rationi consentanea defenditur, tum stimulantur fideles ad opera per eas iniuncta peculiari pietate præstanda, in eo versatur, quod quodcumque opus honestum oriri potest ab actu charitatis magis magisque feruenti. Vnde si operatio illa exterius consideretur, prout constat vnum atque idem meritum coniuncta cum voluntate interiori à qua procedit, eiusmodi semper esse potest, ut iure optimo Pontifex eius gratiâ Indulgentiam quantumvis amplam impertiatur. Quapropter Pontifex numquam elargitur nec ex irrito, neque prodigè, concedendo quamcumque vel maximam Indulgentiam ex quocumque vel minimo opere; cum habeat in animo eam concedere, quatenus peragatur opus ex tanta charitate, quanta satis sit ad causam constituendam huiusmodi concessioni congruentem. Cum verò charitas hunc infra gradum adest, ex mente Pontificis conceditur tanta pars Indulgentiæ, quanta congruè concedi possit illius operis gratiâ, eo modo peracti. Quare ex vna parte fideles certò sciunt, sibi aliquid emolumentum ex Indulgentia proventurum, ubi Diuinæ gratiæ compotes præscriptum sibi opus compleant: ex altera, stimulantur ad illud quàm exactissime possunt exercendum, quod vberiorum fructum inde decerpant. Præterea, cum illis numquam incomperito sit, opus eo pietatis ardore à se perfectum fuisse, qui satis fuerit ad plenam Indulgentiam consequendam; compelluntur, ne noua vniquam opera piaculæ prætermittant, quod perpetuò ex aliis atque aliis Indulgentiis subsidia sibi comparent.

7 Hanc autem opinionem, non minus ingeniosam quàm rationi concordem, validè confirmavit Adrianus Bonifacij VIII. Constitutione, in promulgando seu in instituendo Iubileo; ubi hortatur Pontifex fideles ad exequenda opera ibi statuta quàm maximâ possint pietate, quò plenius efficaciusque Indulgentiæ beneficio perfruan-

1522. perfruantur. Igitur (colligit ille) hoc beneficium magis minusve plenè consequi possumus; quique impositum opus melius perficit, plenius beneficium consequitur.

Iam verò apud se quisque perpendat, an ex hac sententia, non inquam literatis (quemadmodum narrat Suauius à Caietano affirmatum) sed ne ipsi quidem, qui vix literis sunt aspersi, liceat arguere, *Romani Pontificis concessionem nihil inuare; sed quidquid eius sit, qualitati operis imputandum: & præterea, an Hac res absque dubio feruorem hominum in acquirendis Indulgentiis valde frigidat, et opinionem de auctoritate Pontificis conceptam mirum in modum labefactat.* Extingueretur potius hic feruor, ubi fideles opinioni contrariæ firmiter adhererent, hoc est, obtinendi plenitudinem Indulgentiæ, quocumque tandem modo iniunctum opus perfecerint. Tantum enim industriæ nequaquam impenderent ad nouas iterùm Indulgentias acquirendas, neque quò lucra ex iis caperet, qui sacram iconculam obtineret amplissimis Indulgentiis præditam, longæ peregrinationes susciperet, aliæque opera magni laboris. Quomodo etiam *opinionem de auctoritate Pontificis conceptam labefactat* esse hæc assertio, Possè quidem cum causa sacros Ecclesiæ Thesauros à Pontifice donari, sine causa tamen profundi non posse? Num labefactatur consimili doctrinâ opinio de Pontificis auctoritate in relaxatione vororum? Labefactatur in profanis bonis dispersendis? Labefactatur quidquid habent auctoritatis seu ministri omnes, etiam supremi, in re dominorum distribuenda; seu Præsules Ordinum Religiosorum, in regulis relaxandis?

Præterea, quodnam tandem Cereris arcanum illud erat, quod debuisse, ac potuisset homines latere? Nónne illud pronuntiauerant inter Scholasticos S. Bonaventura, Richardus, Gabriel, Maior, & Ioannes Gerson? inter Canonum Consultos, Innocentius Pontifex, & Felinus? Nónne paucos ante annos in duobus Tractatibus illud typis impresserat ipsemet Caietanus? Quis illiteratus, Confessarium vel mediocriter doctum percontatus, idem non audiisset? Nec satis fuerit respondere, Confessarios illud tamquam opinionem disputationi obnoxiam, non tamquam veritatem firmatam dicturos fuisse: nam ad eleuandam in populo fiduciam æstimationemque Indulgentiarum, primum abundè fuisse.

Non igitur ex tam inepta ratione, quam acutissimo Caietano Suauius imponit, sed ex alia causa id statuere non oportebat. Euerò fuit, quòd Ecclesia minimè solet sententias damnare, pluribus præcipuisque Theologis innixas, qualis erat contraria sententia.

Et quò refelleretur memorata Lutheri oppositio, modica verborum impensa satis erat per hoc breue responsum: Si ipsi minùs congrua videbatur opinio liberalior de Indulgentiarum vi, strictiori adhæreret; nec communem Ecclesiæ doctrinam improbarer, cuiusdam rationis obiectu, quæ illi doctrinæ vim vniuersè non inquit, sed vni solùm peculiari modo, quo eam amplificant nonnulli Scriptores.

11 Ad alteram partem accedamus, vbi refert Suauis, Caietanum eam sententiam professum, sed scribendo ita rem temperasse, vt non nisi homines exercitatisimi germanum è verbis suis sensum possent elicere. Vereor equidem, ne hic homo, cuius ingenium ab ingenio Caietani ex opposito distidebat (hoc nimium, illud nihil planè metaphysicum) impatienter duos illos Commentariolos legerit, offensamque in quadam peculiari quæstione, de qua mox dicemus, obscuritatem, sibi persuaserit per eos totos libellos esse transfusam, finxitque ab illorum auctore, in consiliis cum Pontifice habitis, affirmatam.

12 Caietanus in primo Opusculorum Tomo, tractatu nono de *Causis Indulgentiæ*, & in decimoquinto, qui Iulio Cardinali Mediceo dicatus est, cap. 8. docet, Indulgentias non valere, nisi quantum rationi congruat vt concedantur illis piis operibus, quæ in concessione præscribuntur. Id verò affirmat verbis adeò claris ac iteratis, vt magis diserta in nullis vocabulariis reperiri possint. Addit exemplum suprâ à nobis allatum relaxationis votorum, adducitque comparisonem cum fluxis bonis ad hanc vitam spectantibus, quibus multò sunt pretiosiora quæ ad æternam attinent: vnde verisimile non est (ait Caietanus) arctius illa quàm hæc fuisse commissæ Pontificum administrationi: si ergo priora ipsi non licet prodigè profundere, nec licebit posteriora.

13 Quamobrem tres distribuendi modos distinguit. Primus versatur circa ministeria Ecclesiastica; ac de iis asserit: *Quamquam ultra Pontificis imperium exigunt rectam regulam voluntatis imperantis; si tamen absque recta regula solo Pontificis imperio fiant, valida sunt.* Non enim potest idcirco vis concessionis in dubium vocari; quippe quæ citra omnem dubitationem sit oportet, ne fidelium conscientia & Ecclesiæ tranquillitas fluctuent.

14 Alter respicit profana Sedis Apostolicæ bona, *Quæ*, dicit Caietanus, *si Pontifex pro suo libitu donaret, donatio esset inualida; quia ipse non est dominus bonorum Ecclesiæ: & si factò & Bullis poneret eos quibus donauit in possessione, non propterea transferret dominium illarum.*

Pars I.

T

rum

1522. rum rerum in illos; adeoque possessor non euaderet verus dominus earum.

Postremus modus complectitur relaxationes votorum & Indulgentias; quas res, quippe incorporeas, non potest Pontifex exteriori operatione tractare, sicuti bona temporalia; ac proinde huiusmodi concessioniones citra rationem, & re & iure sunt inefficaces. Addit: *Si quis putaret, Romanum Pontificem non posse errare in istis particularibus actionibus, putaret quoque ipsum non esse hominem.* Imò ait, *Pontificem non solum posse errare in huiusmodi, sed etiam facile posse errare.* Numquam tamen id circa peculiaria præsumendum; cum præsumptio actui eiusque auctori faueat, si vtatur legitimâ potestate.

Hic fanè scire peruelim, an ea Caietani locutio sit ænigmatis inuolutum arcanum, non nisi ab eruditissimis viris euoluendum. Age iam, videamus an ille indicium aliquod præbeat, malle se opinionationi suæ inuolucra prætexere, an dilucidè fideles docere. Caput octauum Opusculi 15. his verbis orditur: *Ad difficillimam autem questionem, de causa Indulgentiæ propositam, respondere quamuis temerarium fortasse censetur, dicendum tamen est ratione duce, quid sentiendum est de illa: oportet enim & Ecclesiæ prædicationem saluare ut vera sit, & fideles pascere pane intellectus.*

In alia verò parte inest obscuritas Caietani; sed in qua vis Indulgentiarum non deprimitur, sed sustentatur. Subiungit ergo, hanc *rationabilem causam* haud esse intelligendam, tamquam *rationabilem causam percipiendæ remissionis*, sed *eiusdem concedendæ*; quæ scribendi ratio docto lectore opus habet, & id planè significat quod paulò antè fusè declarauimus; videlicet, quò ritè concedatur Indulgentia, non exigi in opere tantum meriti, quantum per se satis foret ad impetrandam à Deo talem pœnæ remissionem; sed quantum sufficit, vt ea Pontificis largitio non sit imprudens prodigalitas. Atque ita causa, quam postulat Indulgentiæ efficacitas, non est causa per se proximè sufficiens ad fructum illum capiendum; sed est causa per se sufficiens, ad obtinendam à liberalitate prudentis dispensatoris concessionem illius fructus. Hoc enim inter se discrepant Iustitia & Liberalitas, quòd ratio quâ compellimur ad dandum ex iustitia (exempli gratiâ, emptio ad dandum pretium, opus ad dandam mercedem) est ratio per se efficax, vt id pro quo soluimus, obtineamus, cum ea non pendeat in effectu præstando ab alterius gratia. At contrà, ratio quâ mouemur ad dandum ex liberalitate, cuiusmodi esset virtus vel indigentia illius cui aliquid donamus, non habet ipsa per se efficaciam proximam ad

ad illius donationis effectum; sed solum efficax est ad excitandam in ipso domino liberali eam voluntatem, cuius gratia qui virtute pollet, vel indigens est, rem dono accipit. Hæc, inquam, doctrina, quæ ad retinendam Indulgentiarum æstimationem ac pretium omnibus patefacienda fuisset, ea demum est, quam Caietanus paucis scabrisque verbis inuoluit.

18 Aliam quoque sententiam ibidem tradit, explicationi sermone exemplisque illustratam, quæ pariter auget in Christianis fiduciam erga Indulgentiarum vim in peculiaribus euentis; nec valde differt ab eo de quo disseruimus in libro primo. Ea autem est: Causæ convenientiam esse metiendam, non quidem ab operis per se ipsum magnitudine; sed ab eius vi comparatè ad illum finem, eamque peculiarem vtilitatem Ecclesiæ, quæ Pontifex intendit cum Indulgentiam largitur.

Afferret exempla Caietanus. Idem planè opus est atque idem labor, Romanas Basilicas inuisere quocumque anno, atque anno vniuersalis Iubilæi; adesse in foro S. Petri quocumque die, ac die Paschatis, vel alterius celebritatis, quo soleat Pontifex populo ibi congregato solenniter benedicere. Nihilominus congruentior ad est ratio concedendi plenam Indulgentiam, ob illud opus certo peculiari anno, certoque peculiari die, quibus ea exercitatio operum huiusmodi sit vniuersalis quædam professio, à fidelibus exhibita circa vnitatem Ecclesiæ, & circa cultum quo Romanum Pontificem vti Christi Vicarium venerantur. Quare, cum lateat nos in singulis casibus quisnam sit finis bonumque Ecclesiæ peculiare, in quod destinat Pontifex opera præscripta vt Indulgentia obtineatur; temerè profectò arguemus ex operum tenuitate inanem irritamque concessionem.

Perpendat iam vnusquisque, an huiusmodi forent hæc doctrinæ, quæ euulgatæ periculum crearent, *ne literati etiam ex iis colligerent, Pontificis concessionem nihil inuare, & seruorem hominum in acquirendis Indulgentiis valde frigesactum iri, opinionemq; de auctoritate Pontificis labefactandam.*